

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr, negyed évre 1 frt 25 kr. — Községeknél, körjegyzőknek és tanítóknak 4 frt.

Egyes szám ára 10 kr.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromsoros petisor ára bélyegen kívül 8 kr. Többszöri közlésnél árkedezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szög 2 frt 30 kr, minden további megkezdett 100 szög után 1 frttal több

Az iváinkai halott.

Turenne francia hadvezér egy elesett német tábornokot oly feltűnő katonai pompával temettetett el, hogy e tüntető fény uralkodójának is szemet szűrt és kérdőre vonta a nagy hadvezért, mire ez szellemesen válaszolt XIV. Lajosnak: — Bár csak felségednek *összes ellenségeit* ilyen pompával temethetném el. — Mi nem tesszük magunkévá a francia vezér szavait, habár Tóth Vilmos egész élete nyilvános pályáján egyáltalában nem tartozott a katolikusok közé, azoknak mozgalmiban részt nem vett, tekintélyével, magas befolyásával szorosán vett katolikus érdekeket soha nem támogatótt.

Mindazáltal e fényes, mondhatni fenomenalis pályával dicsekedhető ember kimulása oly mozzanatot képez vármegyénkben, hogy ravatalánál megdőbbsenve félre tesszük aia tollat, melylyel máskor harcias cikkeinket írjuk, s egy más, enyhébb, az érzelmek fejlesztésére alkalmazható pennát szeretnénk elővenni, mely Nyitravármegye ily ragyogó carrierre-el megáldott férfiához illik, kinek porhüvelyét, a főrendek elnöki székéről, a nádorok egykori fényes trónjáról az iváinkai dísztelen temetőbe helyezték örök nyugalomra.

Tóth Vilmos nem volt Nyitramegye szülötte. Lent az Alföldön pillantotta meg először a napvilágot, s ide már mint teljesen kifejldött csemetét ültette át az édes anyja: de szeretetének egész erejével csüngött új, szűkebb hazájának földjén. Nyitrai szereplésének ideje közvetlen megfigyelésünknek keretén kívül esik: mi már csak mint roskadozó romot láttuk; csak mint muló üstökös, ki csupán azért jelent meg nálunk, hogy ordóinak fényével némi derüt terjesszen másokra.

De akik tanúi voltak a magyar nemzeti eszme első ujracsirázásának Nyitrán és a vármegyében: azok mesés dolgokat regélnek Tóth Vilmos ifjúkori szerepléséről, fényes szónoki képességeiről, hangjának varázs hatalmáról, melylyel nemcsak Nyitraváros intelligenciáját bilincselte le, hanem az egyszerű köznemes szavára megnyílt az oly féltékenyen őrzött kormányvár is, melyben előbb, mint alárendelt tisztviselő, majd később, mint egyik házi gazda foglalt helyet.

Tóth Vilmos nem volt valami fenomenalis talentum: legalább nem olyan, minőt azoknál tapasztalunk, kik az utca porából a fellegekbe törnek maguknak utat: de a Fortuna-istenasszony becses mosolyán kívül oly megnyerő társadalmi tulajdonokkal rendelkezett, hogy aki egyszer érintkezett vele, az szívesen vágyódott vissza társaságába, s koncilians természetű évek mulva is olyan volt, mint az erős mágnes, mely megtartja vonzó erejét akkor is, mikor már régen eltették a lomtárba. Ehez járult a vas szorgalom, ambícióval párosult munkaszeretet, mely az ő emelkedésének valódi kulcsát képezi. E tekintetben sokban hasonlított a megboldogult Baross miniszterhez: habár ez rövid pályafutása alatt maradandóbb emléket hagyott is maga után: de imperatori, mindent lenyűgöző természeténél fogva jelentékenyen kevesebb barátot szerzett magának, mint az iváinkai kegyelmes ur.

Megnyerő modorának köszönheti, hogy mint rokkant miniszter minden családi összeköttetés hiányában 1879-ben újra aktivitásba került s a közös főszámszék elnöke lett Bécsben. Inkább diplomaciai, reprezentáló állás, mint munkakör. Innen van, hogy az elnök gyakrabban látogatott el iváinkai otthonába, s csak szállodai lakást tartott a bécsi operaház mögött a a Sacher-szállóban.

Mikor 1895-ben dr. Plener visszavonult a politikai szerepléstől, a szláv többségre támaszkodó kormány, hogy a német ellenzéknek kihuzza mérges fogait, Plenert ültette Tóth Vilmos helyére, kinek visszavonulnia kellett, mert amugy is terhére volt a magános élet a beteges embernek, ki előbb nejt, utóbb egyetlen fiát is elvesztette. Enyhítésül kinevezték főrendiházi taggá. Ekkor még senki sem sejtette, hogy mit hordoz méhében a jövő. De midőn Szlávy lemondott az elnöki méltóságról, megunván az azzal járó reprezentációs kötelességeket, Bánffy Dezső keresztül vitte, a még mindig duzzogó mágnesok boszuságára, hogy az udvarnál különben grata persona Tóth Vilmos neveztetett ki elnökké! Szlávy beteges volt, Tóth Vilmos még betegesebb s megunta a szereplést, s e fényes állást is bizonyára nem szereplési vágyból, mint családja iránti tekintetből vállalta el. Alig kétszer háromszor vezette az ülést. A hal-

dokló főrendiház, haldokló elnökével olyan jól illettek ezek egymáshoz.

A megrendszabályozott főrendek nem tudták neki megbocsátani, hogy kalapácsnak állott Bánffy kezébe. Temetésén is csak a legszűkebb etiquette-re szorítkoztak; eljött az alelnök, meg a háznagy; mert báró Stummer meg Wodianer azok nem az elnököt, hanem szomszédjukat, régi barátjukat gyászolták. A részvénytálatkozatok között is hiába keresünk politikai súlyu mágnást, kivéve a nevető örökös, gr. Szapáry Gyulát.

Ők azt nem tudták feledni, hogy Bánffy Dezső a büszke mágnesok országgyűlésének élére egy iváinkai köznemes állított, aki nem tornyos várkastélyban, hanem most restaurációja után is csak olyan egyszerű házban lakott, minő bármelyik ispánjuknak vagy. Persze ez olyan hiba, mely a modern felfogás szerint nem válik a halott hátrányára, de a főuri exclusiv értelmezés, az ősi hagyományyal ezt nem tudta megegyeztetni.

Most ott nyugszik, hol szenvedő testére tán megváltás a pihenés; gyászolja számos kliense, kiket lelkesen pártfogolt, gyászolja családja, kinek a nyomós súlyu részvénytálatkozatok enyhíthetik ugyan fájdalmát, de veszteségét aligha fogják kipótolni.

TÓTH VILMOS †.

A főrendi elnök halála nem volt váratlan s mégis mindnyájunkat meglepett. Súlyosan szenvedő testét már csak nagy nehezen vonzolta magával, sorvadásában legutóbb nagy kinokat kellett szenvednie, úgy hogy az utolsó időben csak morfium injekciókkal csillapíthatták fájdalmait.

A morfium következtében az ébrenlét folyton váltakozott az álommal, úgy hogy nem is veték észre, mikor meghalt. Június hó 14-én halva találták. Halála hírére kitéztek a gyászlobogót a megyeházára, hol tudvalevőleg a hivatalos gyászolókön kívül mások is siratják. Gyászlobogót viselt még a városház, mind az öt nyitrai pénzüntézet, a gimnázium és Engel József háza.

A város, melynek diszpolgára volt, temetése napján gyászközgyűlést tartott, s elrendelte, hogy a Tóth Vilmos-utca lámpáit gyászleplel bevonják s a temetés alkalmával meggyujtsák.

Temetésére a szakadó eső dacára Nyitráról mintegy 400-an jelentek meg a közeli Iváinkán. Maga a püspök ur, ki Nagy-Apponyban bérált, a bérálás után nyomban Apponyból Nyitrára s innen delután Iváinkára hajtatott s személyesen

végezte a temetést. A gyászszertartást felette zavarta a sűrű omló eső, úgy hogy azt csupán a halottas szobában kellett elvégezni.

A beszentelés után Markhot Gyula alispán a halottas ház folyosójáról a következő szavakkal bucsúztatta az elhunytat:

Mélyen tisztelt gyászoló közönség!

Egy lélek száll a magasba, egy lélek int bucsuzót, egy lélek távozik oda, honnan nincs visszatérés. Itt állunk, hogy a bucsuzónak Isten-hozzát mondjunk, hogy faradt testét átadjuk a földnek, amelyből az Ur az embert megalkotta. Megfuttotta pályáját becsülettel, munkássággal. A test kimerült, pihegni mert, hogy megkövetelje a nyugalmat, melyet szeretett és odaadással szolgált; itt hagyta családját, melyen rajongó szeretettel csüngött; itt hagyott minket, kiket egy élet bőles tapasztalatával vezetett. Élete nyitott könyv, alkotmányos életünkkel összekapcsol; közpályája pelda a hazafias kötelességtudás iránt rajongóknak, egész egyénisége foglalhatja az államférfiai éretnéknél, melyeket tisztelt a trón és a nemzet egyaránt. A lelkesedése hevéből égő ifju nép-szerető válik, magával ragadja vármegyeyet; az országos küzdelemben és munkában megizmosodott államférfiu hazánk bőlesének oldalán vesz tevékeny részt állami közintézményeink megteremtésében, a társadalom is ott találja őt, ahol szükség van rá. Nagy volt ő, de sohase oly magasan álló, hogy meg ne közelíthetők volna államférfiai tapasztalatainak forrását; ne éreztük volna, hogy nemes szíve volt, melynek tüzet családi szép élete, örömeinek melege elesztette. Szív szívet talál. Nemes szíve magához vonzotta a mienket, felköltötte bennünk azon érzelmeket, melyek a nagyra-becsüléssel parosult ragaszkodást szülik. Megjelentünk, hogy a nagy halottat örök útjára elkísérjük, elkísérjük fohászunkkal: aludd békével örök almodat! Mi pedig, kik körülálljuk e ravatalt, vigasztalódjunk, vigasztalódjunk, hisz föld-madunk!

A temetésen megjelentek Budapestről:

Perczel Dezső belügyminiszter, Josipovich Imre horvát miniszter, Latkóczy Imre államtitkár, báró Vay Bela főrendiházi alelnök, gróf Szapáry István, Ludvig Gyula, báró Stummer Ágost és Sándor, báró Wodianer Albert, Uzovics Pál főrendiházi tagok, továbbá Craus István, Zmertič Iván, dr. Rudnyánszky Béla, dr. Szulyovszky Gusztáv, dr. Janits Imre, Rakovszky Géza, Klobusiczky János, Zsámbokréthy József orsz. képviselők; a közös számvevőséktől Bécs-

ből Zavadil dr. és dr. Nagy József osztálytanácsosok; Nyitravármegye közönsége, tisztikara az összes fő és alszolgabírákkal együtt teljes számban, Markhot Gyula alispán vezetése alatt. Nyitra várost, melynek az elhunyt elnök diszpolgára volt, dr. Rudnay Sándor polgármesterrel az élén, mintegy ötven tagu küldöttség képviselte. A pénzügyigazgatóság Magyar Miklós pénzügyigazgató vezetése alatt, a F. M. K. E. képviselőiben — melynek Tóth Vilmos alapító tagja volt — Craus István, Gyürky Géza, Libertiny Gusztáv alelnökök, Lőrinczy Gyula és Lőrinczy György titkár, a törvényszék képviselőiben Sándor Géza elnök, Lakjes és Arpási bankigazgatók, a honvéd tisztikar, Sporzon Ernő. A káptalanból Venczell Ferenc pápai praelatus, Czeizel Gábor, dr. Csippék Sándor, dr. Bobok József, Jeszenszky Alajos és Neesey Endre, valamint a püspöki asszisztencia.

A család a következő gyászjelentést adott ki: „Amlítottak mely fájdalommal és bánatos szívvel tudatják, hogy nagymelőtságu zékelyi *Tóth Vilmos* es. és kir. val. belső titkos tanácsos, a magyar főrendiház elnöke, a Lipót-rend nagykeresztese, a porosz császári I-50 osztályu vörös sasrend tulajdonosa, Magyarország volt belügyminisztere és a cs. és kir. közös allami legfőbb számszek volt elnöke, életének 66-ik évében, hosszú és fájdalmas betegség után, f. é. június hó 14-én meghalt. A megboldogultnak hült teteme f. é. június hó 16-án d. u. 3 órakor fog Nyitra-Ivánkán a családi sírboltba helyeztetni. Az engesztelő sz. mise-áldozat pedig f. é. június hó 17-én d. e. 10 órakor fog a nyitra-ivánkai templomban a Mindenhatónak bemutatni. Thuróczy Vilmos, dr. Thuróczy Károly vök. Thuróczy Vilmosné szül. Tóth Zsuzsanna, Thuróczy Károlyné szül. Tóth Erzsébet, leányai. Ifj. Thuróczy Károly, Thuróczy Tibor, Thuróczy János, unokák.”

A *koszorúk száma* 73-ra rúgott. Többek közt ott volt a „Halás szívű szerető vök“-é, Zsuzsi és Erzi leányaié, az unokáké, továbbá a főrendiházé, képviselőházé, a m. kir. kormányé, az országos szabadelvű párté, a közös főszámszek tisztviselőié, Nyitravármegye közönségé, Nyitra, Érsekújvár és Szakoleca városoké, Holicai járásé, Nyitram szabadelvű kör és kaszinóé. Nyitrai takarékpénztaré, Nyitrai keresk. és hitelintézete, Ivánka községé, gróf Forgách Károlyé, Bacskányi Károlyé, br. Wodianer Alberté, br. Stummer Ágosté, br. Stummer Sándoré, Nemes Gabriella grófnőé, dr. Janits Imréné, Pongrácz-családé, Prónayé, Craus Istváné, Engel Józsefé stb.

A gyászmenet megindult a szakadó esőben. A rendet maga Majthényi Géza főszolgabíró tar-

totta fen, ki csurom víz volt. A koporsót a parkon keresztül az ivánkai gazdak vitték egész az országutig, hol is halottas diszkoesi várt. A menet zuhogó esőben, bokáig érő sárban a temetőbe ért, hol is a püspök a holttestet még egyszer beszentelte, mire a gyászoló közönség szétoszlott.

A nyitraiak részint vasuton, részint kocsia mentek a temetésre. A magánfogatok és fiakkerek száma 114 volt.

Részvét irat és távirat egész halmazban jött Thuróczy főispánhoz. A király következő táviratban fejezte ki részvétét: „Ő császári és apostoli királyi felsége megbízott engem, hogy az Ön tisztelt apósának gyászos elvesztése alkalmából az ő legmagasabb és legbensőbb részvétét nyilvánítsam König.” Részvétét fejezte ki, továbbá b. Bánffy Dezső miniszterelnök, gróf Apponyi Lajos magyar kir. udvarnagy, Tisza Kálmán, Perczel Dezső belügyminiszter, Szalavszky Gyula főispán, Pfenner főszámszek elnöke, Szilágyi Dezső, Jekelfalussy minisz. tan., Odescalchi Géza herceg, báró Radvánszky Géza, báró De Pretis, Szilágyi József, Bende Imre püspök, Kautz Gyula, gróf Szapáry Gyula, dr. Wekerle Sándor, Wlassics, Fehérváry miniszterek.

Tóth Vilmos megyei szereplése.

Nyitramegye egykori politikai viszonyait jól ismerő férfiu hosszabb közleményt küldött be lapunkhoz, melyből adjuk a következőket:

Egy nagy darab történetet határol sirja, Hazánk és megyénk eseményekben gazdag és változatos történetét.

Életét jelölő eme két évszám 1832—1898, hazánk és megyénk életében eredménydús 66 évet jelez, melyből a halott bő részt vón ki.

Egyénisége egybeforrott megyéje, hona életével, s bár jelleme határozott, egyenesen cél felé törő volt és mint pártember férfiasan intransigens volt; modorát a tapintatos mérséklet, bizonyos elegancia s kedelyes humor tette kedvelté, és innen van, hogy mint magán ember is, bár nem tartozott a divatbábos szép emberek sorába, környezetére és a szép nemre elbájoló varázst gyakorolt.

Mint ifju daliás, jó táncos, kitünő társalgó, vidám pajtás, egyaránt kedvelt társai és öregek körében: nőkre épen veszedelmes.

Mint férfiu, komoly törekvés és bámulatos kitértő szorgalommal pótolva azt, mit az ifju elmulasztott; számottevő politikussá küzdve fej magát egész a belügyminiszterségig és az uralkodó kegyéig.

— Én meg a medikus bálók bálkirálynője, sóhajtá felesége.

— És most itt kell elvesznünk ebben a gyalázatos fészekben!

— De hát kénytelenek vagyunk mi ezzel, Pistám?

— Mit csináljunk? Budapesten annyi a doktor, hogy Dunát lehetne velök rekeszteni. Ott minden kezdőnek nyomorúság a sorsa. S ha már vagy tíz esztendeig küzdött, akkor is micsoda hitvány prakszis az, a mit végre meghódít! Szerencse még, ha valamelyik hordár-jó-tékony-egylet, vagy veterán-temetkezési szövetkezet megfogadja hivatalos orvosnak, vizitjét egy koronával jutalmazván.

— Hej, pedig be jó volna most Budapesten lakni!

— Elhiszem azt!

— No, de néhány napra fel is kell már mennünk. Legalább nekem fel kell menni a mamáékhoz.

— Miért?

— Rendbe kell hozatni a fogaimat. Egy-kettő minduntalan nagyon fáj. Itt nincs fogorvos.

— Hátha én magam értenék hozzá egy kissé? Ül csak le asszony ebbe a székbe. Várj, előbb gyujtsuk meg a nagy reflektoros lám-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE“ TÁRCÁJA.

A hatvanhetedik fogorvos.

Tessék csak elképzelni, úgy lucskos, esős, szürke, kétségbeejtő hideg ősz évadján, hogy Bagaméron kell lakni az embernek, a Fazekas-utcában. Kövezet nincs, utca-világítás nincs, gyógyó boltkirakat nincs, emeletes ház sincs az egész utcában. Az egész kis városban is, mindössze csak annyi civilizáció van, a mennyi a főpiacon lakó polgármesternek szükséges, hogy emberhez méltó módon juthasson el a tőle ötödik szomszédban lévő kártyás, lármás és piszkos kaszinóba.

Nyáron, mikor minden udvarkerítés mögül zöld lomb integet, meg télen, mikor a ropogós fehér hó betakar minden piszkot, nem is olyan rettenetes dolog Bagaméron lakni a Fazekas-utcában. Hanem a sár, eső, szél és ború temédek napjain — kétségbeejtő!

Nem látni mást a szürke szabott ablakból csak a szemben lévő utcator kietlen darabját. Néhány ol szélességben egy mocskos, roskadozó, kidőlt-bedőlt deszkakerítést. A mögött vagy három kopasz akácának fekete, fonnyadt

tüszökkel éktelen koronáját. A kerítés jobb és bal végén egy-egy viskót, a melyet csak a magyar kisvárosokban tartanak még háznak és arravalónak, hogy ember lakjék benne.

S mivel különb még ez a ház is, a melyből ilyen kilátás nyílik amazokra? Ennek sem sokkal magasabb a vedlett, korhatag zsindegyfedele. Ebben is homályosak s dohosak az alacsony szobák s mikor így neki böszül az őszi esőzés, itt is, amott is egész nedvesség-mappák ülnek ki az izléstelenül kipingált falakra. Az egész házon az egyetlen igazi disz az a finom mivű tábla, mely a kapu mellett van a falra kiszögezve s mely azt hirdeti, hogy Dr. Bodajky István, mindenféle belső és külső betegségek, állapotok és bajok orvososa, rendel ekkor meg ekkor.

Pista a doktor, meg a szép, fiatal felesége, tompa elkeseredéssel meredt ki az ablakon. Nézték, csak nézték a világnak ezt az utálatos kis darabját, melyet a sors épen az ő ablakaik elé helyezett, meg azt az áldatlan, vizenyős, szürke, őszi eget, mely ilyen vidéki helyen egészen lefekszik az alacsony tetőkre, a rothadt kerítésekre, a kopasz akác-ágakra s kis hja, hogy az utca hig sarába bele nem hasal.

— És én Budapesten a medikus bálók elnöke voltam, sóhajtá Pista.

Igaz, ehhez két talizmánja nagyon segítette. Elbűvölő hangja s aranyvörös haja és szakállja.

A hol ő megszóllalt, különösen nemes, felhevülő idegességgel, ott hangjának varázs hatása volt. Látni kellett őt, midőn rendszeresen halavány arca kipirult és keresetlen elegáns kézmozdulataival kísérte az ajkáról zengő szavakat; majd merészen támadása sarokba szoritotta ellenfelét, vagy szellemes fordulattal finom gúnyral boncolva érveit; majd lelkesedve a mindig meggyőződése egész erejével képviselt elveken, gyújtó szavakkal igyekvők azoknak követőket, híveket szerezni; — ilyenkor nem volt ellenfele senki, csak bámulója.

Sohsem felejttem el, midőn a megyei teremben, egy izben már politikai pályája delelőjén, az akkora hatalma csúcsponjtján levő főispán eljárását támadva, mondá egyik legsikerültebb rögtönzését, nemes felhevülésében. A legkerékdebb szónoki mesterművel vetekedett ilyenkor. Ő a perc inspirációja alatt igazán, isteni adományból szónok volt. Ekkor is az ő felszóllalása döntötte a kis számu ellenzék javára a mérleg serpenyőjét. És a karzaton levő hölgyközönség soraiban hallgató főispánra is oly hatással volt szónoklata, hogy annak benyomása alatt oda nyilatkozott: „Kiállhatatlan ez az ember ellenfelnek, de rettenetesen gyönyörűen tud beszélni“. A ki pedig csak egyszer látta aranyvörös haját és arcát körítő szakállát, soha sem felejtette el.

Sokan, a kik csak sikereinek voltak bámulói és az egyszerű gentry emelkedését irigyelték, egész a főrendiházi elnökségig; őt számító, ravasz politikusként ítélték.

Igazán óriási tévedés! Ő tisztán az érzelem embere volt. Olyannyira, hogy mindent, a mit tett, tisztán a szíve sugallatára tette. Amit ő át nem érzett, a miért az ő szíve hevülni nem tudott, azt ő sem védeni sem képviselni nem tudta. Olyankor apathikus volt teljesen. Szeretni tudott egyedül, s ezért tett mindent. Ő szerette hazáját s ezért lett politikus, és midőn látta, hogy hasznára az ő meggyőződése szerint nem lehetett, volt annyi erő benne, hogy félre állott.

Hiszzen nézzük csak őt itt ravatalán. Cimén, kitüntetésén kívül ép úgy végezte Ivánkán életét, amint megkezdé. Ugyanazon ősi portáján; nem szerezve földi kiünseket, tudva, hogy elporladnak ezek, de megőrizve őszinte tisztelői szeretetét és kegyeletét.

Nem ismert fáradságot, akadályt, nehézséget, midőn azokról volt szó, kiket ő szívébe zárt és megszeretett. És önkénytelen előkelősége mellett jó szívének e nyilvánulásában egészen de-

mokratikus volt. Számos példával igazolhatnók ezt. És ne esdálkózzunk, hogy e nemes szív, mely oly lángolón birt szeretteiért hevülni, olykor-olykor gyűlölni is tudott. Szenvedélyes volt erényeiben és gyarlóságában egyaránt. Csupán az volt a különbség, hogy gyűlölete, haragja sokkal rövidebb volt, mint szeretete. És ha látta, hogy ő a hibás, ezerszerre igyekvők jóvá tenni, a mit vétkezett.

Az 1878-iki képviselő-választások, igen kritikus időben következtek be. Az ország közvéleménye erősen háborgott Bosznia okkupálása miatt. A külügyeket az időben vezető Andrássy Gyula gróf zseniális politikáját alaposan félreismerték ellenzói és pártbeliei egyaránt.

Tóth Vilmost, a ki az 1875-iki választáskor a fuzió után, melyhez pedig egyéni jelleméhez híven, egyenesen és minden utógondolat nélkül, csatlakozott, — Nyitra megyében kerüethez jutni nem tudván, éppen 1878-ban, az akkori uralkodó megyei klikk ellenére léptette fel néhány lelkes híve.

Jellemző volt válasza, midőn neki a jelöltséget hívei felajánlották. Ő igen jól tudta, hogy ellenében a megyei vezetők Csáky Lászlót, a volt kedves emlékü főispánt akarták kijátszani. És azért azt felelte a küldöttség szószokának: „Hogy ha jelölése a szabadelvű pártot megbontaná, akkor boesásság meg hívei, de ő azt elfogadni nem fogja; de ha bármily ellenzékivel szemben a szabadelvű kormánypárt zászlaját meg kell védelmezni, reá minden körülmények közt számíthatnak.“ A megyei klikk manővere nem sikerült. Csáky gróf a tetőtől-talpig gavallér ur fel nem ült, ellenzékét pedig a főispán még sem mert felléptetni s így Tóth Vilmos, a ki a választás napja előtt 8 nappal tartotta meg programbeszédét 1878-ban, Nyitra egyhangulag lett megválasztva képviselőnek.

És programbeszédjében kizárólag majdnem Andrássy gróf boszniai politikáját dicsőítette. Ő volt az egyedüli, a ki mint képviselőjelölt 1878. évben a Szigeten tartott programbeszédjében nyíltan ki merte jelenteni: „hogy azt a külügyminisztert, a ki a jelen politikai helyzetben masként cselekednék, mint Andrássy Gyula gróf, azt nem a ballplatzai palotában megtűnri, hanem az örültek hazába kellene elhelyezni.“

Magyarország összes képviselőjelöltjei közt egy sem volt bátor 1878-ban így beszélni.

És e programbeszédje dacára, meg lett anyakerületében — mely 61-ben szintén őt választá meg a szélső Szakállas János ellenében,

s ezután 65., 67., 69. és 72-ben is — választva egyhangulag.

Vajjon azért, hogy a kerület választóinak nagy többsége osztozta-e Bosznia okkupációja kérdésében nyilvánított nézetét, vagy mi okból, az nem ide tartozik. De hogy e megválasztatása és országszerte feltűnést keltett eme programbeszéde lényegesen hozzájárult politikai pozíciójának erősítésére, melynek következménye 1879. évben a közös számvevő-szék elnökségébe való meghívatása lett, az kétségtelen.

Mint Antaeus, ő is megyéje földjéből meríté erejét, és csillagzata újra felragyogott. Nemcsak emelte szűkebb hazája fiait, hanem midőn a politikai magasabb érdekek úgy kívánták, ismét félre állott, még ereje teljében, csak azért, hogy uralkodójának szolgálatára lehessen.

És a nemes király, méltatta hűséges odaadását, midőn őt a főrendiház magas elnöki székebe emelé; őt az egyszerű gentry ivadékat, a büszke olygarchák fejévé téve.

S míg egészsége engedé, viselé e méltóságát, a vele sajátos tapintattal, úgy hogy a született törvényhozók nem igen vehették zokon az ő vezetését.

—eau.

Tóth Vilmos igazi self made man, ki fiatal korában kedves modora, megnyerő alakja s ritka szépségű tenorhangja által vonta magára a közfigyelmet. Énekelni ugyan csak a politikai kompániákban énekelt, Deák Ferenc s Andrássy benfentesei előtt; de egy vidéki ismeretlen fiskálisnak elég volt egyszer kitűnni a képviselők tömegéből, s már is biztosította magának a mindenható Deák jóindulatát. Tóth Vilmosban meg voltak aztán a jó tulajdonságok, hogy ha már valakinek felkelte a figyelmét, akkor megmutatta, hogy érdemes is rá.

Politikai pályájában egy nyakkendő volt a döntő. Az ötvenes években tudvalevőleg tilos volt a magyar nemzeti szín használata; de Tóth Vilmos tuljárt a k. k. Commissár eszén. Összeálltak hárman: Tóth Vilmos, Bacskányi Károly s még egy másik, s egyik veres, másik fehér, harmadik zöld nyakraválót viselt s nagy grandezzaival lépkedtek végig Nyitra város akkor még nem aszfaltolt utcáin.

Tóth Vilmos, mint fiskális ember úgy okoskodott, hogy hiszen egyikök sem visel nemzeti színt, tehát nem büntethető. De valamint most a „magyar királyi tapintat“, úgy akkor a cs. k. ész akként okoskodott, hogy igaz ugyan, hogy egyikök sem visel nemzeti színt, s így egyiköket sem lehet elzárni, de — mindhármát igen.

pát... S ni, itt a fiókban egészen tisztességes műszereim vannak. Magam sem hittem volna... No, most mutasd fogaidat... Asszonyom gratulálók. A fogsora valóban gyönyörű. Itt ezt a hátulsót azonban kikezdte a caries. Sebaj, ezt majd betömjük. Emebben meg a plomb kissé meglódukt. Úgy asszonyom — holnap legyen megint szerencsém, akkor majd megkezdjük a munkát. Addig is, ha nem birna a fogfájással, dörzsölje be az inyét ezzel a szerrel...

— Hallod Pista, hiszen te nagyszerűen érted ezt a fogász mesterséget! És milyen praktikus vagy. Ma még nem csináltál semmit, de azért már is felírhatnál a páciens számlájára egy munkát. Miért is nem leszel te fogorvos?

Hát miért is nem? Azon az estén, mig künn szitált az őszi eső, irtóztató sötétség borult a feneketlen sárra s még a kutyák is csak a viskók tornácairól ugattak át egymáshoz — benn a dohos doktori lakásban, a nagy petroleumlámpa alatt igen alaposan meghányták-vetették ezt a kérdést.

Fogorvos! Természetesen nem itt, ebben a nyomorult fészékben, hanem valamely ragyogó nagyvárosban, Miért ne a fővárosban?

Miért ne?

Számítani kezdtek.

Budapestnek van hatszázezer lakosa. Hatszázezer lakos á 32 fog — hány fog az? 600,000 × 32 = 19.200,000. Mond szóval is: tizenkilenc millió és kétszázezer fog van Budapesten! Vagy legalább annyinak kellene lenni. A hiány fogorvosi szempontból nem esik levonásba. Sőt inkább — a fog, mely nincs meg, majdnem hasznosabb a fogorvosnak, mint a mely megvan. Mert a mi nincs, azt a fogorvos pótolja.

És hány fogorvos monopolizálja jelenleg Budapesten azt a tizenkilencmillió kétszázezer fogat?

Hatvanhat.

Bagatell! Hiszen akkor még egy hatvan-hetedik fogorvosra is két-háromszázezer fog jut. Ha ebből csak egy századrészt gyógykezel évenként á 5 frt, az már tíz-tizenötezer forint évi jövedelem. Ebből egy pár ember megél Budapesten is urasan.

Éjfélkor azzal ért véget a családi tanács, hogy — adieu Bagamér! Megyünk fogorvoséknak Budapestre!

A következő három hónapot Pista Berlinben és Párisban töltötte fogorvosi tanulmányokkal. Azután a bagaméri fazekas-utcai kis házról eltűnt a finom doktori címtábla. Budapesten ellenben egy szép utca szép palotáján még sokkal

pompásabb címtábla jelent meg, hirdetőn, hogy dr. Bodajky István fogorvosi műterme az első emeleten van. Az újságok hirdetései különben szintén figyelmeztették az új fogorvosra a közönséget.

Mindjárt az első rendelési nap rendelési óráinak első perciben megtelt Pista előszobája. A felesége meg ő a kulcslyukon át kukucskáltak ki a műteremből és boldogok voltak. A dolog fényesen indul. Aztán az asszony vissza vonult s Pista kinyitván a műterem ajtaját, kiszólt az inasnak:

— Bocsássa be, a ki először érkezett.

Nagy bókolással lejtett be egy igen kinyalt úr.

— Tessék helyet foglalni, mondá udvariasan Pista, a nagy, fogvizsgáló-zsölyvére mutatva.

— Köszönöm, — felelé a kinyalt úr szabadkozó mozdulattal — de én a Hauptmann és Mayer sollingeni műszergyáros-cég utazója vagyok.

— Semmi az! Azért ha a foga fáj, én mégis szívesen állok szolgálatára.

— Bocsánat, a fogam kitűnő. Én csak azért jöttem, hogy doktor úrnak szíves figyelmébe ajánljam cégem műszereit. A tudomány

Feljelentették az öreg Nándorynál, ki a törvény szigora szerint elzáratta s szigoruan őrizet alá helyezte, de csak azért, hogy ne kellen másokkal megosztaniok a — pezsgőt. Mert hát ilyenek voltak néha azok a mártírok, ha t. i. emberséges volt a profosz.

Tóth Vilmosnak a nemzeti szellem ébredése körül ilyen és más hasonló fellelése nagy népszerűséget szerzett.

A jogot magán uton tanulta dr. Koprivatól (később Csalányi). Gr. Károlyi Lajos főispán őt Nyitra megye főjegyzőjévé nevezte ki. 1861-ben pedig már az országgyűlésen találjuk, s mint ilyen tette le az ügyvédi vizsgát. Később (1867.) miniszteri osztálytanácsos, majd Szláv helyébe államtitkár a belügyminiszteriumban, s Rajner után a Lónyay-kabinetben belügyminiszter másfél évig; mignem Lónyay bukásával ő is egyszerű képviselő lett. 1875-ben ő felleparálta a fúziót a Deák-pártban s ezért elismerésül Tisza Kálmán kinevezte a közös főszámszék elnökévé.

Tóth Vilmos magas műveltségre tett szert és kitartó szorgalmával odavitte, hogy a vidéki fiskális minden zavar nélkül a legmagasabb körökben megfordulhatott. Tisztakezségét általában dicsérik. Tóth Vilmos igen korán nősült, alig 20 éves korában, neje Dezső Judit, egykoron emőkei birtokos leánya volt.

Levelezés.

Vágvölgye, 1898. jún. 16.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Az új rend rothadt gyümölcseiből egy eredeti példányt mutatok be ezuttal a „Ny. Szemlénél”. A trencsenyieki Felső-Szrnyé községben élt egy Roggeri János olasz származású, született katolikus hitű egyén, a ki két év előtt felhasználván az „új rend” látszólagos előnyeit, egy zsidó nővel tisztán polgári házasságot, jobban mondva viszonyt kötött az erre illetékes liboresai anyakönyvvezető előtt. Az ily polgári viszonyból — hisz a kath. egyház áldásában mint ilyen nem is részesülhetett — egy fiúgyermek is származott, a kit Bécsben a polgári apa jelenlétében és beleegyezésével a zsidó rítus szerint körülmetélték. Most f. hó 12-én Roggeri János, a polgári elhalálozott.

Zsidó vallású polgári házastársnője a kath. lelkészhez iramodott, s tolakodó módon és hangon követelte a hullának kath. szertartás szerinti való eltakarítását. De itt emberére talált. Kul-

legujabb vívmányai, jutányos arak, kényelmes fizetési föltételek...

— Köszönöm, köszönöm, már teljesen el vagyok műszerekkel látva. Semmire sincs szükségem. Látta kérem, hogy pácienseim türelmetlenek az előszobában. Aláz' szolgálja!

A kinyalt urat kitudszkolván, intett a szolgának, hogy jöhét a következő.

Ez holgy volt. De ez sem ült le a szívesen kínált fogvizsgáló zsöllyébe, hanem kijelenté, hogy ő a *Maison Juliette* küldöttje és kéri, hogy a nagyságos asszony, ki most költözött Budapestre, ezt a páratlan hölgykonfekciós házat szerencséltesse megrendeléseivel.

A hölgy a feleség apartamentjai felé távozott s belépett a másik előszobába.

Erről kisült, hogy egy draguista üzlet provizora, a ki cégének orvosszereit jött ajánlani.

Miután már ezt is lerázta Pista, szeretett volna végtére egy valóságos fogfájós beteg látni.

De ilyen még mindig nem következett. Még egyremásra csak fűszerek, mézszárosok, szénkereskedők, szabók és osztályosorsjegyekkel házaló urak jöttek-mentek szíves ajánlataikkal.

A rendelési idő végére járt s már csak

liffay Antal ez időben helyettes lelkész F.-Szrnyén, ki éppen a temetés napján akarta a plebánia vezetését átadni az ujonnan nevezett plebánosnak, habár sok kellemetlenséggel, de dicséretére legyen mondva, annál nagyobb dicsőséggel fejezte be adminisztrációját.

Kath. egyházunk szabványai szerint, helyesen, férfiasan, korrektül járt el. A magas püspöki kar rendelete szerint attól, a ki a kath. egyház szentségét megvetette, tisztán polgári viszonyban élt zsidó nővel, s magzatát körülmetéltette, — a kath. egyházi szertartásos temetést megtagadta, a kérve-kért harangozást is betiltotta, s hogy méltányosan járjon el. — más hely a községben nem lévén a temetkezésre, — a kath. temetőben jelölt ki egy helyet az elföldelésre. A zsidó nő azonban sehogy sem volt megelégedve. Boszútul vezetve, a megye alispánjához ment könyörögni, hogy rendszabályozzák meg ezt a kath. papot. Hisz ez most olyan szokásos!

Az alispántól a püchói főszolgabíróhoz utasított. A főbíró a püchói lutheránus pástort vevén maga mellé, s a kath. papokkal való bajlódásban kimaradhatatlan szuronyos két csendőrt, F.-Szrnyére, a hely színhelyére sietett s az ügyben egész udvarias módon a kath. lelkésztől felvilágosítást kért. Midőn ez utóbbi kitartha állásfoglalásának egyházi jogi indokait, a főbíró belátta, hogy a nevezett kath. lelkész csak kötelességét végzi, és hogy itt világi hatóság beavatkozásának helye nincs. Tehát a plebánia-lakból nyugodtan távozott. A halottas házba indult most. S ott mi történt? A püchói, különben is illetéktelen lutheránus pástort, saját szertartása szerint, harangozás nélkül, kántor nélkül, egymagában eltemette a nem lutheránus Roggeri Jánost, a tisztán kath. községben, a kath. temetőben, a főbíró és két csendőr asszisztenciája mellett.

Hogy jutott hozzá most a püchói lutheránus pástort, hogy Felső-Szrnyén egyáltalában válásos funkciót végezzen, midőn erre nézve még az esetben is, ha az elhalt lutheránus vallású is lett volna — a trencseni luth. pástort lett volna illetékes? Hogy van az, hogy egy egyént temetett el, a ki kath. vallású volt, de a kath. egyházi temetési szertartás az ő hibája miatt tőle megtagadtattott? Tudják ki lett volna itt illetékes az illető eltakarítására? Senki más, mint az anyakönyvvezető, a ki előtt összekeltek!

A kath. nép felindulása és érthető megbotráncokozása nagy volt. De a praktikus tanulság, hogy mennyit ér az ily szuronyossal terjesztett és fentartott polgári viszony az egyház előtt, mégis és pedig sokkal nagyobb.

R. lev.

egyetlen, de igen ünnepélyes alak volt az előszobában

Pista már reszketett a dühös türelmetlenségtől, mire a sors erre került.

Ennek is helyet mutatott a bizonyos zsöllyében, de ez véletlenségből nem abba ült, hanem egy a mellett levő másik karosszékbe. Ez a másik karosszék pedig Pista főbüszkesége volt. Ezer frankért vette Párisban — s ilyen patent széke Budapestén tán még egy fogorvosnak se lesz. Ez arra való, hogy az orvos a kényes, izgó, mozgó fogfájósokon az operációkat végezze. A mint ebbe valaki beleül, támlánya hátra hajlik s egyszerre négy pánt fogja le szeliden, de ellenállást nem tűrő biztos erővel a hanyatt dönt páciens, fejétől talpáig. A meglepetés kiáltására nyíló száj egy elmés szerkezet folytán, nem képes többé lecsukódni. A fogorvos a legnagyobb nyugalommal akár mind a harminckét fogát kihúzhatja annak, a kit ebben a csapdában megfogott.

Az ünnepélyes jövevény úr tehát ott ült már, hanyatló helyzetben, kiterítve és megfogva Pista előtt s csak azt kiáltozta artikulatlan torokhangon, hogy á-á-á!

Pistából azonban kitért a fogorvosi tett-

Ujdonságok.

Egyházi hírek. Dr. Steinhöfer Gyula nyitra-ujlaki lelkész hasonlómínőségben Pozsony-Ivánkara helyeztetett át. Nyitra-ujlaki plebános-helyettesnek pedig Bleszkány Ferenc fővárosi segédlelkész lón kinevezve.

A felsőbb leányiskolában folyamatban vannak az évről-évre vizsgálatok; a szülőknek és a tanúgy barátainak alkalmuk van megismerkedni az új intézménnyel, a leányközépiskolával. Az eredmény — a szülők mondják — meglepő, a középszintű leánygyermekének igazán jó alkalmuk van itt magasabb képzésben részesülni. Igen szépek a rajzok és a kézimunkák is, melyek az intézet három osztályában vannak kiállítva. Sokan látogatják, az érdeklődők a zárdában mindennap, egész 24-ig megtekinthetik. Ez az intézet Nyitra város kulturális haladásának kétségtelen bizonyítéka.

A sz. Antal perzselye. A jó szívű kifogyhatatlan a szeretet gyakorlásában és eme gyakorlás új és új módjainak kitalálásában. Ime legújabbán, a kenyérhiány ezen napjaiban, szokásba jött a hazában a sz. Antal perzselyének felállítása templomainkban, s már is nem egy darab kenyérhez jutottak a szegények ily uton. Nálunk Nyitrán az irgalmas testvérek templomában az egyik mellék hajóban függ s rövid idő alatt a gyűjtés eredménye 30 frt 35 kr, melyet a szegények kaptak meg Mig irgalmasságból ki nem fogynak az emberek, addig a mai társadalomtól sem lehet a jó szívet megtagadni.

A nyitrai izraelita iskolánál alább következő sorrendben tartatik meg a záróvizsgálat. Junius 23-án délelőtt 9 órakor I. fiú o., délután 3 órakor I. leány o., 24-én délután 4 órakor I-IV. fiú o. tornavizsga, 25-én délután 3 órakor IV. fiú o. hittani tantárgyak, 26-án délelőtt 9 órakor II. fiú o., délután 3 órakor II. I. o., 27-én délelőtt 9 órakor III. fiú o., délután 3 órakor III. I. o., 28-án délelőtt 9 órakor IV. fiú o., délután 3 órakor IV. I. o.

Szörnyű szerencsétlenség esett meg városunkban hétfőn délelőtt. Fodor Balint 94 éves volt földbirtokos, ki Nyitrán rokonainál lakott, a mondott időben Deák-utcaából a plebánia-utca felé tért be épen azon pillanatban, midőn Benkeő Béla attraki földbirtokos hintaja arra gyors ügetésben a vasut felé vágatott. A különben születésétől fogva siketnéma aggastyán, ki korával járó rövidlátó is volt, nem vette észre a közelgő veszélyt, úgy hogy a lovak az öreg urat a földre teperték,

vágy s a legnagyobb passzióval kezdte vizsgálni á-á-á-zó áldozatának fogait.

— Ez a zápfog uram, már egészen romlott. Ezen már nem segíthetünk másképp, ezt ki kell húzni.

És vette a fogóját s néhány pillanatnyi feszegetés után a roppant zápfog összes gyökereivel együtt künn volt.

— Készen vagyunk uram, szólta Pista, megnyomván a szék hátán egy rugót, mire az ünnepélyes úr felszabadult. Úgy, most vegyen vizet a szájába.

Az ünnepélyes úr magán kívül toporzékolt, de azért nem tehetett másképp — öblögetni kezdte vérző száját.

Hanem, a mint kibukta a véres vizet, iszonyú haraggal kezdett kiabálni.

— Ez erőszak! Ez gyilkosság! Nem a fogam miatt jöttem én ide.

— Hát miért?

— Hát mert én a *Chicago* amerikai életbiztosító-társaság felügyelője vagyok s a doktor urat életbiztosításra akartam rábírn.

— Sajnálom uram, de én meg azért vagyok itt, hogy fogat húzzak, vagy plombirozak, nem pedig azért, hogy ön engem akármire is rábírn.

miközben egy lópata által fején oly súlyos sérülést szenvedett, hogy koponyája megrepedt. A kocsis, mintha semmi sem történt volna, továbbhajtott. Dr. Thuróczy Károly nemsokára ott is termett az első segélyt nyújtandó. Fodor a felette súlyos sérülések következtében még az nap meghalt. A kocsis, kinek neve Mares János Attrakról, visszajövet le lett tartóztatva és a kir. ügyészségnek átadva. — Egy másik elgázolási eset történt egy órával korábban a Braun-féle szálloda előtt. A Korona szálloda fiakere lassú menetben ment az utcán végig, midőn a jelzett helyen egy emőkei öreg asszonyt föltaszított, minek folytán a kocsi egyik kereke átment rajta. A kocsis azonnal megállította lovait és az anyókat kihúzták a kocsi alól s egy lovas millimáris taligán beszállították a városházra.

Kis külömbőség. Lapunk egyik munkatársa a múlt héten Nagytapolcsányban járván, azon tapasztalatra jutott, hogy az ottani sütők és pékek süteményei nem csak külsőleg szebbek és nagyobbak, hanem sokkal ízletesebbek is, mint a nyitrai pékek gyártmányai. Ezen kívül csodálkozva kellett hallania, hogy a nagytapolcsányi pékek most is úgy mint azelőtt, a sütemény árát fel nem szöktették, és 3 krajcárért 2 darab süteményt adnak. Ha a nagytapolcsányi pékek képesek ily árák mellett megélni, a nyitraiak is megemberelhetnék magukat és ne gazdagodjanak meg a szegény nép bőrén. Szigorú intézkedést kellene hozni az élelmiszerek elárúsítói között való kartelek kötése ellen.

A helybeli Szántó-féle nyilvános polg. fiu- és leányiskolánál az évzáró vizsgálatok f. hó 23-tól 28-ig fognak megtartatni. — Ezen idő alatt a rajz és kézi-munka kiállítás is megtekinthető. Tanügybarátok szívesen láttatnak. Az igazgatóság.

Tóth Vilmos és a szabadságharc. Érdekes, hogy nálunk minden embert összekötetésbe hoznak a szabadságharcral, mindenkinek adnak egy kis szerepet azokból a mozgalmas időkben, akár volt része benne, akár nem. Éppugy, mint Olaszországban abból a híres *ezerből*, akik Garibaldi vezetése alatt Sziciliából jövet Nápolyban kikötöttek, még most is (közel 40 év múlva) még mindig vagy — hatezeren élnek egész Olaszországban. Tóth Vilmosról is regélnek a fővárosi lapok, hogy miután iskolát és a jogot is elvégezte, Nyitra megye aljegyzőjévé választották, de a szabadságharc megakasztotta tisztviselői pályáját. — Megjegyzendő, hogy Tóth Vilmos a 48-iki mozgalom kitörése alkalmával még alig volt 16 éves. Tehát el nem végezhetette a jogot, s nem lehetett Nyitra megye aljegyzője, s a szabadságharc nem akaszhatta meg tisztviselői pályáját. Csak ne csináljunk mindegyikből hőst, uraim!

Erre aztán óriási veszekedés támadt ott a műteremben. Az ünnepélyes ur visszakövetelte a fogát az állkapcájába. Pista ellenben díjazást követelt a foghúzásért. Végre is Pista, meg az inas valahogy kitaszigálták az ünnepélyest, de a fogát ott fogták zálogban.

Az ünnepélyes most Pistát kártérítésért, testi sértésért és személyes szabadság ellen elkövetett vétségért pereli. Pista viszont a foghúzás díjában és a perköltségekben kéri őt marasztalni.

A páciensek még nem igen tódulnak Pistához, de az ügynökök is elszoktak tőle, mióta híre ment, hogy ez a vad doktor üzletkötés helyett kihúzza a fogakat.

Pista alig várja már bűnügyének nyilvános végtárgyalását. Az, úgy véli, olyan nagy reklám lesz, hogy azután okvetlenül felvirágozik fogorvosi üzlete.

Sziporka.

Arany korszaknak nevezzük azt a régi időt, midőn az emberek még nem ismerték az aranyat.

Légyarákat könnyebb építeni, mint lerombolni.

Esküvő. Béza Gyula berencsi káptalani kasznár tegnap délelőtt az irgalmas testvérek templomában vezette oltárhoz Malatinszky Dorottya kisasszonyt, Malatinszky kanonok unokáját. Az esketést dr. Csippek Sándor kanonok végezte. Tanukul szerepeltek Buzalka Antal kápt. gazdasági felügyelő és Tagányi Nándor, pénzügyi titkár. Nyoszoló leányok voltak Holly Gizella és Tagányi Etelka, vőfélyek pedig Modrovics főhadnagy és Malatinszky joghallgató Budapestről. Az esküvőt Malatinszky József kanonoknál, a menyasszony nagybatyjánál fényes lakoma követte.

A nyitrai oltáregylet ma délután 3 órakor a kath. kör helyiségében tartja első évi közgyűlését és megnyitja kiállítását. Egy évi működése igazán figyelemre méltó eredményt ért el s megérdemli, hogy az érdeklődő közönség megismerje a szép egyházi ruhákat, melyek a kör helyiségében több napon át láthatók lesznek.

Bende Imre püspök bérmautja. Bende Imre nyitrai püspök ur ő méltósága f. hó 16-án, csütörtökön, friss egészségben visszaérkezett bérmautjáról. Az egész idő alatt 9300 hívőnek osztotta ki a bérálás szentségét. A hívek mindenütt nagy lelkesedéssel és szeretettel fogadták. útja — mint lapunknak jelentik — valódi diadalmenet volt. Majdnem diadalmenetnek nevezhető az a lelkes fogadtatás, melylyel a főpásztort a vesztenici és nyitra-rudnói alesperesi kerületben bérmautja alkalmából fogadták hívei. F. hó 10-én a délutáni órákban esikós ruhába öltöztetett banderium és a szkacsáni alesperesi kerület papsága kíséretében érkezett meg Alsó-Vesztenici községbe, melynek határán Kuniczky József alesperes lelkes szavakkal fogadta összes kerületbeli papja élén. Magában a községben harangzúgás, lovas banderium, kürtös zene, tűzoltók és fehér ruhába öltöztetett iskolás leánykák sorfala meg diadalkaput várta a püspök urat, melynel az alsó-vesztenici bíró magyar üdvözlő beszéddel fogadta, melyre a főpásztor megragadott szavakkal válaszolt, vizsgáltva a községbelieket, hogy az egy hónap előtti nagy tűzvész okozta csapást, mely a község felét elhamvasztotta, Istenbe vetett bizalommal nyugodtan viseljük el; a főpásztor eme szívből fakadó vigasztaló szavai a jelenlevők szemeiből a megragadottság könnyeit sajtolák ki és midőn hathatós segélyéről biztosítá őket, döngő lelkes „eljen” reszkettette meg a levegőt. Innét tovább hajtattott Nyitra-Szucsán felé. A szucsányi határnál az odaváló banderisták vették át a vezetést és hatalmas porfelleg jelezte sebes vágatásukat. Megható jelenet volt a mély tisztelet és szeretetnek az a nyilvánulása, melyet a vesztenici és szucsányi hívek főpásztorunk iránt tanúsítottak. A szántóföldeken dolgozó nép rohanna szaladt az országút felé és annak két oldalán letérdelve a legnagyobb áhítattal fogadta a főpásztor apostoli áldását. Közel Szucsánhoz Ernyeierdésnek kis leánykája virágcsokrot hajtott a hintóba. Szucsánba érkezve, ismét zene és két diadalkaput várta a püspök ur ő méltóságát, melyek elsejénél a helybeli bíró magyarul fejezte ki a községbeliek határtalan örömét, hogy szeretett főpásztorukat körükben üdvözölhetik. Az ünnepélyes fogadtatás után a Püspök ur kegyeletének igen szép tanujelét adta. Még növényekkorában súlyos baján Madva rudnói plebános segített, kinek bamalatos gyógyításai világhírűvé lettek. Madva idővel nyugalomba vonult és Szucsánban temettetett el. A főpásztor nem feledkezett meg egykori jótévőjéről, hanem hamvai fölé egy igen diszes márványsírkövet emeltetett. Mindnyáján könnyeztünk, kik a Püspök urat élte megmentője sírjához kísértük. Ott térdeltem összetett kezekkel az agg Főpásztor az általa emelt sírkő előtt és buzgó szívvel imádkozott azon egyén lelki üdvéért, aki vele még növényekkorában jót tett. Szucsánban 678 hívőt részesített a bérálás szentségében, melynek befejeztével az ottani iskolát látogatta meg, hova a vesztenici gyermekeket is beidézte és alaposan megvizsgáltatta a kisdedeket, kiknek különösen a magyar nyelvben való előmenetelével teljesen meg volt elégedve és úgy a kerületi tanfelügyelő urat Steffel Edét, mint a két tanítót Zachar Ágostont és Turcsék Józsefet elismerésében részesítette. Szucsánból a Püspök ur Nyitra-Rudnóra hajtattott a kerületbeli papság és lovas banderium kíséretében, hol szintén ünnepélyesen fogadtattott: Rudnóról másnapra Nyitra-Novákra utazott. Az itteni fogadtatás Fiebig Alajos h. plebános, Kuna Pál káplán és Pateczkó Adolf kör-

jegyző fáradhatlan buzgolkodása következtében a tetőpontra hágott. 30 tagu lovas banderium kísérette a Püspök urat Novák községbe, hol két diszes diadalkaput, a községbeliek apraja-nagyja és hatalmas kürtös zene várta. A község nevében az előjáróság élén Pateczkó körjegyző üdvözölte meleg szavakkal a Főpásztort, a ki meghatottan válaszolt és megköszönve a fényes fogadtatást, jóindulatáról biztosítá a községbelieket. Novákon az egész környékből összerereglettek a vidéki beszercebánya-megyeyi papok, hogy fiui hódolatkat nyilvánítsák egykori Főpásztoruk iránt. Ott láttuk Tamaskovics bajmóci prépost urat, Juriss Mihály privigyei kanonokot s országgyűlési képviselőt, a handlovi esperest káplánjával, a koosi és kamenei plebános urakat. Az áldott lelkü főpásztor láthatólag meg volt hatva a fiui kegyeletnek és ragaszkodásnak ezen nem várt fényes nyilvánulásától, amit az ebéd alkalmával ékes felköszöntőjében oly lelkes örömmel hangoztatott is; de kiemelt még mást is: a jelenlegi papságának és híveinek önzetlen fiui ragaszkodását és pártatlan szeretetét, melyet a fényes és lelkes fogadtatások oly megkapóan tanúsítanak. Nyitra-Novákról Chinoránba pályázott a főpásztor; utjában lovasbanderium és a kerületi papság kísérette egész Oszlányig, mely város nem várt fogadtatásban részesíté egykori főpásztorát. A harangok zúgtak, a lobogók lengedeztek és a templom előtti téren tömérdek nép várta zeneszóval és lelkes éljenzéssel, Kosztolányi Kálmán szolgabíróval az élén. Itt fájó szívvel „Isten Hozzádot” rebegtek ajkaink a jóságos főpásztorunk, kit a Mindenható áldásos működése közepette még soká éltessen az egyház és a drága haza javára. T. K.

A Fmke nyitra megyei választmánya dr. Gyürky Géza alelnök elnöklete alatt június hó 8-án ülést tartott, a melyen négy tisztviselőn kívül csupán csak 4 választmányi tag vett részt, s melynek során először is a jövő évi költségvetés vétetett tárgyalás alá, ezen költségvetés azonban valószínűleg a központ által változtat fog szünetelni. — Midőn a perselyek jövedelméről volt szó, a mely 800 frttal volt felvéve, Ocskay László pénztáros kijelentette, hogy fogalma sincs, hogy a vármegye területén hány persely van felállítva és hogy kiknél vannak azok, mire az alelnök megjegyezte, hogy a pénztárnok felvilágosítást nyerhet talán a számvevőségél, mely a nyilvántartást vezetni köteles. — A hátralekös tagdíjak és alapítványok behajtása mikénti állásáról az alelnök nem tud felvilágosítást adni, mert az ügyész, ki a pénzek behajtásával meg lett bízva, az ülésen nem jelent meg, mire határozatotott, hogy az ügyész utasítassék, hogy a jövőben minden ülésen jelen legyen. A pénztárnok és számvevő tiszteletdíja 500 frttal lett felvéve. — Lőrinczy György egyleti titkár, ki ugyanezen választmányának nem tagja, felhívja a választmányt, hogy a jövedelem szaporítása céljából előadásokat és mulatságokat rendezzen a központban, melyeknek tiszta jövedelme a keresztény nőegylet mellett megállapodás szerint, ezzel az egylettel két egyenlő részben megosztandó lesz. — Radosna község kérénye, mely szerint a választmányt kéri, hogy a nyitrai püspök által az ott unonnan felépített iskolával egybekapcsoltsa óvodát, melyet a nagylelkü főpásztor teljesen felszerelt és berendezett — saját kezelesébe vegye át, mert a püspök, segedelmei sok más helyen való nyújtása okából, az óvodát ez idő szerint fentartani nem képes. A választmány ezen értelemben határozott is. Elnök bejelenti, hogy a bodoki magtár-egylet egy Nezzethén felállítandó kisdedóvoda részére évente 400 frtot adományoz, az óvoda felállítását és őszszel való megnyitását Nezzethén község előjáróságával érintkezésbe lépett. Elnök panaszkodik, hogy Darázs község előjárósága és lakossága az ottani, a Fmke által nagy költséggel fentartott óvoda iránt nagy ellenszenvvel viselkedik. Az óvoda ugyanis, mely egy e célra nem alkalmas és dűledező felben lévő házban van, onnan okvetlen kitelepitendő. A választmány kiküldöttjei a helyszínén egy más helyiség kiszemelése iránt az előjárósághoz fordultak, de nagy indolenciával találkoztak, mert a község sem ingyen, sem pénzen házat nem akar adni, de még egy telket sem, a melyen a Fmke egy óvodát sajátjából felépítene. Jelenti tovább, hogy az ottani tanító magyarul nem tud és az oktatás tót nyelven folyik, s így a Fmknak magyarosító törekvése az iskolában ily körülmények közt teljesen kárba vész. A választmány elhatározta, hogy az óvodát, mely Darázon eddig semmi eredményt nem volt képes felmutatni, Köröskéay községbe helyezze át, a hol is a kath. hitközség egy tulajdonát képező s alkalmas házat az óvoda céljára át is engedett már. Darázon pedig míg a viszonyok nem változnak,

óvodát nem állít. — Lőrinczy Gyula kérdi, hogy az óvodák e választmány által ellenőrzötték, vajon megfelelnek-e rendeltetésüknek és az óvónők képesek-e sikereket felmutatni, történik-e ebben valami? — Elnök kijelenti, hogy ez az egyesületi titkár kötelessége, különben a közel lakó választmányi tagok kellő instrukcióval fognak időközönként kiküldetni.

Ötvenéves aidozari jubileum. Maloesay Gáspár, c. kanonok, nyugalmazott nagybittsei esperes-plebános f. évi július hó 1-én 50 éves aidozari jubileumát fogja ünnepegni.

Vesztett eb. Negyed községben Sótér Mária nevű 3 éves leánygyermeket vesztett eb megmar. A gyermek a budapesti Pasteur-intézetbe szállított.

Papnövendékek fölvétele. A papi pályára lépni óhajtó tanulók felvételi vizsgálata az esztergomi főgymnáziumban július 4. és 5-én lesz az esztergomi papnevelő intézetben. A negyedik osztálytól kezdve fölfelé minden osztályból veszik föl az ifjakat, kik keresztelő-levéllel s iskolai bizonyítvánnyal ellátva, hittan és latinból s szavaiati előadásból fölvételi vizsgát tesznek. A szegényebbek az illetékes plebános ajánlásával ellátott levélben előzetesen forduljanak Venczell Antal apát-kanonok és rectorhoz, hogy a konkurzus idejére ellátást nyerhessenek a szeméremben.

A trencsényi kath. legényegylet f. hó 12-án tartotta évi közgyűlést. A múlt év folyamán nagy jövedelményben részesült az egylet a jüpek ur ő miga részéről, a ki 500 frtos alapítványt volt kegyes tenni az egylet javára és különben is minden évben 100 frttal segélyezi azt: — lehetővé tevé ez által az egylet fentartását. Rendes tagja volt 1897-ben 64. Rendes bevétele: 439 frt 92 kr és kiadása 372 frt 67 kr. Az erdélyi püspök ur ő miga szinten 50 frttal volt kegyes gyarapítani az egylet „házalapját.“ A jöltevéőknek jegyzőkönyvileg is mond köszönetet az egylet.

A trencsényi természettudományi egyesület f. hó 12-én tartotta közgyűlést Trencsényben, a főgymnázium természetrajzi termében. Elnöknek továbbra Branesik Károly megyei főorvost választották, a ki megalapítója és lelke is az egyletnek. Nincs a világon hasonló nevezetesebb egyesület, mely az egylettel viszonyban ne állana. Kiadványaiban oly munkák látnak napvilágot, a melyek becsületére válnak a magyar tudományos kutatásnak a külföld előtt is. És mindez első sorban a fáradhatlan elnöknek az érdeme.

Nagy-Kubrán (Trencsény) f. hó 11-én tűz ütött ki, a mely több házat a gazdasági épületekkel egyetemben elhamvasztott. Még szerencse, hogy a gazdák biztosítva voltak. A tüzet állítólag gyutacsos és gyufával játszó gyermekek okozták.

Trencsényi megye értelmiségének bizonyos részét vádolják, hogy csak szájjal s nem egyuttal tetteiben is hazafias. — Erre nézve írják lapunknak Trencsényből: Igaz bizony, hogy ilyen is akad, csak úgy mint más megyében. De tekintetbe veendő egyéb valami is. Független földbirtokos osztály nincsen; azt kipusztította az uzsora és ama „hazafias“ népfaj, melynek egyik hírtelen hajlásu orral, és Galiciára emlékeztető kiejtéssel rendelkező női képviselője a minap Teplicen fennen hangoztatta, hogy csak „Jach liebe nur das Ungarnblut“, a magyart szereti. Bizonyos, hogy Oroszországban az orosz szerető, ha tüntetni lehetne vele. Polgárságot szintén hiába keresnénk. Az is eltűnt. Helyét ugyanazon faj foglalta el, a mely nagyban adja a hazafiságot, a mikor semmibe sem kerül. A megyében pedig van igen sok egyesület, melynek fentartása ugyanazon egy közönség vállaira nehezedik. Ha van gyűjtés valami jótékony célra, táncmulatság, színi előadás, vagy bármi „jótékony“ vállalkozás: mindig ugyanazok az áldozatkészek. A ki nem érzi, nem is hinné, mekkora teher ez.

Elesapott miniszter. Európában a miniszteri felelősség csak üres frázis. Ázsiában azonban úgy látszik komoly valóság. Mint ugyanis a „Times“ Sziamból jelenti, Csulalongkuru király miniszterét, Csau-Plei-Rex urat, aki az államtanácsnak is tagja volt, hivatalos kötelességeinek elhanyagolása miatt elbocsátotta. Az erről szóló királyi kézirat így hangzik: „Miniszterem, Csau-Plei-Rex hivatalától fölmentetik és összes rendjelei, valamint kitüntetései elvétetnek. Nemkülönböztetve egészségének fenntartása érdekében szakállal leborotvalandó. A leborotválás után hetedik na-

pon köteles a szent elefántnak szénát kaszálni és ezzel foglalkozni holta napjáig.“ Nyugdíjról Csulalongkuru legfelsőbb kézírata nem szól egy szót sem. — Szamár Csau-Plei-Rex, miért nem jött Magyarországra miniszternek. Ő is jobb esérést csinált volna, meg mi is.

Könnnyű számítás. Vendég egy túlszofolt szállodában: Mennyivel tartozom az elmúlt éjszakaért?

Vendéglős: Melyik szobában hált ön?

Vendég: Lent a káveházban, mert a többi szoba mind le volt foglalva.

Vendéglős: A káveházban? No mennyit is számítsak fel?

Vendég: Igen, lent a káveházban, még pedig egy biliárd-asztalon aludtam.

Vendéglős: A vagy úgy? Akkor megvan! Fizeti a rendes árat. A biliárd-asztal használata óránként 75 kr.

Cucilista. A trafikban egy ur válogat a finom szivarok között s ezüst keretű szivartárcáját tele rakja. Egy munkás jön ezalatt a boltba s nézi majd az urat, majd a szivarokat: végre köszörüli a torkát, sóhaj, aztán csak kiböki:

— Nem adna az ur egyet abból a finom szivarokból?

— Ha csak az a baja, itt van, akár kettőt is adok.

A munkás elteszi a szivarokat, aztán a foga közt dörmögi: No azért! mert én szocialista vagyok.

Egy paraszt a ki közben szintén a boltba lépett, megböki a munkást, aszongya: én is cucilista vagyok, már most agygyík ide az egyiket!

— Nem ettem meszet, mondja a munkás. Ha kend szocialista, kérjen az uraktól. Az enyémből nem dukál a parasztnak.

Ez aztán az igazi szocialista!

A régi jó idők. Francia lapok elevenítenek föl egy bájos kis történetet a régi jó idők-ből. Egy lovagról van szó, a ki szerelmes volt egy spanyol királynéba. Folyton körülötte volt, de igazi lovag módjára nem merete neki megvalani szerelmét. Egyszer azután a királyné, a ki finom érzéssel kitalálta, hogy a lovag szerelmes, beszélgetni kezdett vele:

— Szerelmes, ugy-e?

— Igen...

— Kibe?

— Egy szép asszonyba.

— Azt mindjárt gondoltam. De a nevet szeretném tudni.

— Azt nem mondhatom meg.

— Hát küldje el nekem az arcképét.

— Parancsára.

— És másnap a jó lovag egy tükröt küldött a királynénak...

Közgazdaság.

A nagysurányi hitelszövetkezet-ről írják lapunknak: Az alakuló gyűlése jun. 12-én tartott meg. A részvényes tagok szép számmal jelentek meg az alakuló gyűlésre, melyet a róm. kath. iskolában tartottak meg. A gyűlés vezetésére Rosznáky Károly helybeli plebános kéretett föl, a ki az elnökséget elvállalván, röviden fejtegette a „Hitelszövetkezet“ s az összejövetel célját. A jegyzőkönyv vezetésével a helybeli segéd-jegyző, Görög bizatott meg. Miután az elnök előadta az összejövetel célját, az igazgatósági tagok választására tértünk át. Megválasztottak: Nagy-Surányból: Rosznáky Károly plebános, Geyer Károly gazdatiszt, Csiffáry Ede nagysurányi körjegyző, Riska János nagysurányi gazda, Zorád Nándor géplakatos; Kis-Váradról: Czvik István, Tvrdon István, Czvik János, id. Hozlár Mihály; Egyháznagyszegről; Fábry István bíró; Majecsesik József, Tordai Imre; Malomszeghről: Stefanik Imre bíró. Az igazgatósági tagok megválasztása után az igazgatóság tartott ülést, a melyben elnökké egyhangul megválasztott Rosznáky Károly plebános, alelnökké pedig: Geyer Károly gazdatiszt. A fel-

ügyelő bizottságba beválasztottak: Hegedűs Kálmán gazdatiszt, Zachariás Béla póstamester, Bencke Ferenc kereskedő. Pénztárnok: Benkő Imre; Könyvvezető: Klimó Imre egyházszegei körjegyző. A hitelszövetkezetnek a gyűlés bezárásakor volt 313 részvényese 698 üzletrészszel, a melyek jelenleg 650-re szaporodtak föl. Alapos a reményünk, hogy fölviszszük 800-ra is, mivel egyesek csak azt várják, miképen fog a szövetkezet prosperálni. — Reméljük kitűnően. — A szövetkezet 3 hét mulva kezd meg működését.

Szövetkezési népgyűlés Tornócon. A Nyitramegyei gazdasági egyesület a szövetkezési eszme terjesztés végett a vármegye alsó-járásokbeli lakói részére, Tornócon június hó 26-án vasárnap d. u. 3 órákor szövetkezési népgyűlést rendez, mely alkalommal az országos szövetkezési mozgalom vezetői fogják a népet a szövetkezés hasznosságáról felvilágosítani. Ezen vidéken a szövetkezési eszmének ünnepeles és impozáns alakban való propagálására azért van szükség, mert néhány évvel ezelőtt itt, bősbeszédű szélhámosok a „keresztény fogyasztási szövetkezet“ hangzatos jelszavával alaposan megkárosították a népet. Sokaknak több ezer forintjukba került az ámitókkal való szövetkezés. A népgyűlés célja tehát bebizonyítani, hogy van olyan szövetkezés is a mi nem kárt, hanem jót és hasznosat eredményez. A népgyűlést megelőzőleg d. e. 11 órákor a Tornóce-Vágvecsei helyi hitelszövetkezet fog megalakulni. Déli 1/2 órákor társas ebéd lesz a vasúti vendéglő mellett épített ideiglenes étkező helyiségben. Egy teríték ára 1 korona. Az ebédet részt venni akarók jelentkezzenek Mezey Gyulánál, a Nyitramegyei gazdasági egyesület alelnökénél Tornócon. Szívesen lát az egyesület a népgyűlésen mindenkit, ki az ügy iránt érdeklődik. Az egyesület titkára 11-én Vágsellyen, Vágkirályfán és Vág-Hosszúfalun járt szövetkezetek alakításá végett és pedig mindentűt kedvező eredményrel. Ugyancsak sikeres volt Emödy József elnöknek a titkárral együtt a f. hó 12-én szövetkezési ügyben Tótmegyerre tett kirándulása is.

Szövetkezetek szaporodása Nyitramegyében. A Nyitramegyei gazdasági egyesület titkára a f. hó 2-án Verbocon es Szobotiston 3-án Radosócon, 5-én pedig Zavadán alakított szövetkezeteket. Verbocon a tagok száma 80, az üzletrészek száma 100. Szobotiston tagok száma 60, az üzletrészek száma 80. Radosócon a tagok száma 250, az üzletrészek száma 300. Zavadán eddig 40 tag 60 üzletrészt jegyzett, az aláírások azonban még folyamatban vannak. Itt a szövetkezet Orasic székhellyel az egész körjegyzőség területére kiterjedőleg fog megalakulni. Verbocon Siska József elnök, Szobotiston Szeghy László, helyettes elnök Pulmann János; Radosócon: Buczkó János elnök, Tomek Antal helyettes elnök. Igazgatósági tagok: Veszelé Ferenc könyvelő, Bodnár István, Prokes János, Szloboda János, Pollák Pál, Bederka Antal, Mikula József, Lászlak Rezső, Stepanovszky István, Jozefovics János, Jassa János, Zsiskai József. Pénztáros: Mihula János. Felügyelő bizottsági tagok: Rovenszky István, Szebesza János, Csepka János. Póttag: Honza Ignác.

Munkások utazása. A mezei és szőlőmunkások, a mennyiben 10-es csoportokban fél árú vasúti menetjeggyel akarnak utazni, ezután nem a községi bizonyítványt tartoznak felmutatni, hanem az 1898. évi II. t.-c. szerinti munkás igazolványt. A kedvezmény eme módosítása június hó 15-én lép életbe. A munkás igazolványok felmutatása nélkül az utazási kedvezmények meg az esetben sem adatnak meg, ha 30 vagy enél több személyből álló csapatban történnek is a jelentkezés.

***** CSARNOK. *****

A kasszai plebánia története.

Közi: Dr. Chorényi József.

(Vége.)

1679-ben Smutko István trencsényi főesperes vizitálta a plebániát, 1694-ben pedig Schvach György. Smutko saját kezűleg bejegyezte az anyakönyvbe, hogy valamin az egyházmegye többi plebániáiban, ugy Kasszán is, egy forintot fizessenek a hívek temetési prédikációért. Schvach

pedig elrendelte, hogy kántornak minden telek egy garast, az egyház 8 forintot fizessen évente.

1683-ban a lutheránusok nagy öröme Bartovicznak futnia kellett a kurucok elől, mert nem volt tanácsos őket bevárni, s magát, kath. pap letére, emberségükre bízni. Thökoly Major Pál luth. prédikátort küldte helyébe Kasszára. Már a következő évben (1684.) a eszásáriak Orlich Ferenc vezetése alatt megszállották Trenesémegyét és Bartovicz ismét visszahelyeztetett plebániájába. Ez után egy néhány békés esztendő következett, míg II-ik Rákóczy Ferenc fölkelése ki nem ütött.

Petróczy István, most már Rákóczy tábornoka, 1706-ban visszafoglalta a kasszai uradalmat, s Kasszára luth. prédikátornak *Michaelides Samul* hozta be. Sőt az illavai plebánost is elkergetvén, ezen plebánia administrációját is reá bízta. (St. Dubnicai Metamorphosis fidei orthodoxae 62. l.) Ez volt az utolsó lutheránus pásztor Kasszán. Bartovicz 1709. vagy 1710-ben tért vissza, de napjai már meg voltak számlálva; meghalt 1711-ik évben.

Még ugyanazon évben *Galgóczy Pál* állítatott a kasszai plebánia élére, ki zliechói plebániáról jött és már következő évben Beckóra távozott.

1712—1718-ig *Magin János* volt kasszai plebános. Üregről jött. Nagy előszeretettel viseltetvén a szerzetesi élet iránt, 1718-ban lemondott a kasszai plebániáról és a jézustársaságba lépett; de itt nem volt hosszú maradása, 1719-ben már a dubnicai plebánián talajuk. Meghalt mint keresepeser és címz. kanonok 1735. március 7-én Dubnicon.

Utódja *Ladislaides János* előbb Nemsován működött. Peldás életű és tevékeny férfiú volt, de Kassza csak három évig élvezhette áldásos működését; 1721-ben rajeci plebániára távozott. (Vagner J. Adalekok a nyitrai székes káptalan történetéhez 310. l.)

Ladislaidest fölvaltotta *Cserrejenka Mihály*, ki az akkor még fenálló haluzeci plebániáról lett ide áthelyezve. Működéséről nincsenek adataink; meghalt 1736-ban és az illavai trinitariusok sírboltjában nyugszik.

A megárvult plebániát 1736-ban *Ripnyánszky Ferenc* foglalta el. Jeszenieről jött, és ugylátszik az előtt még Papradou, Szkalán és Szoblahón plebánoskodott. (Schematismus v. cleri d. Nitriensis A. 1836. Index parochiarum et parochorum s. XVIII. 147. 150. 151. ll.) Alatta az egyház pénzén kiváltatott a Petroczyek által Ugrocenusnak átengedett telek (1740-ben) 151 frt 83 1/2 danárt, mely összegből a plebános a templomnak 9 frt 11 dn. évi kamatot kötelezte'ett fizetni.

1747-ben építettett Motesiczky Imre lédeci kastélyának udvarán sz. Bálint tiszteletére templomot, melyet a nyitrai püspök megkeresésére gróf Révay Antal vágujhelyi prépost és millevitani fölszenteit püspök 1760. jul. 20-án ünnepélyesen fölszentelt és ereklyékkel megajándékozott. A templom főmártására az alapító 400 frtnyi tőkét kebelezetett be lédeci uradalmára, mihez József fia a fölszentelés alkalmával még 100 frtot csatolt.

Megemlítendő, hogy a mostani Klobusic község régente három falut képezett: felső-alsó és közép Klobusicot, melyek közül az egyik — nem tudható melyik — Nemes-Klobusicnak nevezetett. Egyikök ismét már a XV. század közepén az illavai várhoz tartozott, s egyszersmind az illavai plebániába volt bekebelezve. 1737-ben mind a három Klobusic az illavai plebániához csatoltatott, azon kikötéssel, hogy a klobusici nemesek továbbra is a kasszai templomban lévő sírboltjukba temetkezhessenek, s a kasszai plebános előtt házaságot köthessenek. — Ripnyánszky meghalt 1749. és a kasszai templomban temették el.

Sokkal kedvezőbb körülmények között, mint elődjei, kezdte meg lelkipásztorkodását Kasszán *Kolbay István*. A kasszai uradalmat már hosszabb idő óta a lutheránus Prileszky Elek tartotta zálogban, ki természetesen a vele egy hiten lévő

jobbágyoknak mindig annyira kedvezett, hogy hitük gyakorlásában nem csak nem gátolta őket, de a plebánosok térítési igyekezeit is a lehetőség szerint megfiúsította. Megváltoztak a viszonyok, midőn az uradalmat a hitbuzgó katolikus özv. Motesiczky Imréné szül. Tolvay Juditha bárónő 1750-ben visszaváltotta. Legfőbb feladatának tekintette a lutheránus jobbágyokat — pedig még sokan voltak — őseik hitéhez visszatéríteni. Kolbay szívének egész melegével karolta fel az eszmét és nem ismert fáradságot, hogy a magasztos célt elérje: faluról-falura járt, oktatót, buzdított, segített, tanácsolt, hogy a tévelygőket Krisztus aklának ismét megnyerje. Fáradozásait Isten áldása kísérte, mert midőn Kasszáról távozott, alig volt már lutheránus egész plebániája területén. (Terlauday János feljegyzése az illavai anyakönyv II. kötetében.) Ilyen kitünő plebánosnak a kegyur is szívesen teljesítette kívánságait. A régi kasszai plebánia fábol volt építve és már roskadozó állapotban is. Kolbay kérésére a kegyurak — leginkább csak maga a Tolvay bárónő, az Illsházyék vajmi kevéssel járultak hozzá — 1750—1752-ben a mostani erős, célnak megfelelő paplakot emelte, mely építkezésnél Borsiczky Imre, lédeci tiszttartó kiváló érdemeket szerzett. (u. o.)

Kolbay egyik könyvében, mely most az illavai plebánia tulajdona, sajátkezűleg följegyezte, hogy mint nyitrai káplán zay-uróci plebániát kapott, innen Bobothra, majd Kasszára és végre 1758-ban Illavára ment át plebánosnak. Volt címz. kanonok, s meghalt Illaván 1776-ki május 3-án.

Jeles szónoknak és derék papnak mondja utódját *Budinszky Miklóst* a Gusztyinyi féle Can. Visitatio. Született Puchón és lelkipásztori pályáját 1752-ben mint illavai káplán kezdte meg. 1753-ban már szlopnai plebános, innen pedig 1758. végén Kasszára jött. Legfontosabb ami plebánoskodása alatt történt, a mostani plebániái templom építésének a megkezdése.

A régi templom, mint a Gusztyinyi-féle visitatióban le van írva, nagyon hasonlított, vagy talán egészen olyan volt, mint az illavai régi Magyar-féle templom (v. ö. Nyitramegyei Szemle 1898. 14. sz. 6. l.), és miután Kasszát 1461—1490-ig Magyar Balázs bírta, talán nem nagyon merész föltevés tőlem, ha ennek építését is Magyarának tulajdonítom. Hét sírbolt volt alatta: három az egyháze, egy a patrónusoké, egy-egy Nozdroviczky és Vrana családoké és egy a klobusici nemeseké. Kőfallal övezett temetőben állott, melynek délnyugati sarkában *ossarium* volt, most mindenféle házi szerszámok eltevésére berendezett kamra.

Ezen templom a mult század végén már nagyon roskadozó állapotban volt, és azonkívül a plebánia lakosságának számához képest szűk is. Fuchs püspök új, nagyobb templom építését sürgette, sőt egyenesen követelte. A kegyurak e célra 4000 frtot adtak; e pénzből 1799-ben az alapok elkészültek. Majd elfogyott az építkezésre az egyház fiscusa (6000 frt) és a misealapítványok is: rozsz idők jártak, a patrónusok nem nagyon áldozhattak. Hogy rövid legyek, a templom teljesen csak 1830-ban készült el.

A templom átellenében álló szép sz. Anna-kápolnát 1772-ben a már annyiszor dicsérettel említett Tolvay Juditha bárónő építtette.

Budinszky bokros érdemei jutalmául az illavai kerület esperesévé, majd 1776-ban tiszteletbeli kanonokká lett kinevezve. Meghalt 1802-ki jun. 16-án, miután több mint negyven évig kormányozta a kasszai plebániát.

Utódja lön *Kulifay György*, ki éppugy, mint elődje, majdnem felszázadig plebánoskodott Kasszán. Született Vág-Besztercén 1769-ben. Fölszentelése után 1794-ben Marikóvára küldték káplánnak, innen három év mulva hasonló minőségben Motesicre. 1800-ban motesici, 1802-ben kasszai plebános lett. Az 1830-ki visitatio, miután elmondta róla, hogy papi és plebánosi teendőit pon-

tosan végzi, hozzá teszi, hogy kártyázni csak mások kedvéért szokott, vadászni pedig soha. A mi kevés lutheránus volt még a kasszai plebánia területén Kolbay után, azt Budinszky megtérítette: ő már tisztán katolikus plebániát vett át. A plebániái nemesek között csakis Nozdroviczky család egy ága maradt mostanig lutheránusnak.

Felső-Porubának már XVI. században volt temploma, XVII. elején pedig lutheránus plebániája is. Midőn a katolikusok visszafoglalták, Misenhez mint főkközséget csatolták, a hova valószínűleg a reformáció előtt is tartozott. 1803-ban az illavai plebános gondjaira bízta, ki ezért második káplánt volt köteles tartani. De miután ez sem bizonyult praktikusnak, Wurun püspök 1831-ben plebániát alapított ottan. Ugyanez alkalommal Kis-Podhragy és Kopec községeket elszakította a kasszai plebániától és a porubaihoz csatolta. Tehát nem egészen egy század alatt a kasszai plebánia négy filiálit vesztett el: Kis-Podhragyot, Kopecet és az Illavához beosztott két Klobusicot.

Kulifay meghalt 1846. év július hó 6-án.

Nem mindennapi dolog, hogy *Emmanuel József* is, Kulifay utódja, tehát már harmadik a sorban, szintén tovább mint negyven évig állott a kasszai plebánia élén. Emmanuel Magyarországra vetődött olasz család sarja, mit élénk temperamentuma is dokumentált. Tiszta és nyugodt lelkiismeretéből fakadó jó kedve még élete végső perceiben sem hagyta el. Született Verbón Nyitramegyében 1804. márc. 18-án, 1827-ben felvette a papi rend szentségét és először Bitesén, majd Kasszán káplánkodott. Rövid ideig Koeskócon mint plebános működött, 1846-ban hasonló minőségben Kasszára jött. Híveinek igazi atyjok volt; szelíd, barátságos, fogékony minden bajuk iránt, kész segíteni szellemileg és anyagilag ahogy csak segíthetett. Alatta annyiban megváltoztak a plebánia birtokviszonyai, hogy úrbéri váltság következtében elvesztette a kasszai jobbágyait, és a plebániái malmot is eladta, mely már inkább terhére kezdett lenni a plebánosoknak, mintsem háznára. Szabad óráiban tót költeszettel foglalkozott, vallás-erkölcsi és humorisztikus irányban. Legjobb művének mondják „*Bethlehem*” című karácsonyi játékát. 1860-ban az illavai kerület esperese lett.

1864-ben b. e. Roskoványi püspök bérmlás alkalmával fölszentelte a kasszai templomot, mely eddig csak megáldva volt. — Különben hosszú plebánoskodása alatt nem történt semmi, mit még feljegyezni kellene. Meghalt 1890-ki év május 8-án.

Utódja, kit életében fiaként szeretett, *Moncsék József*, 1890-ki december 4-én lett beiktatva kasszai plebániára, és most egyuttal az illavai kerületnek esperese is.

Önkéntes árverés.

Külföldre történendő átköltözésem miatt **összes szobabutoraimat** (szalon, étterem, hálószoba stb.) és **konyhaberendezésemet**, továbbá **kocsik, szánok, hajtó és nyeregszerszámok**, közöttök **disz nemzeti nyergek, kerékpár stb.**

hétfőn, június hó 27-én reggel

8 órakor

kezdve a legtöbbet ígérőknek készpénzfizetés és azonnali átvétel mellett nyilvános árverésen eladom.

A mit midőn a t. közönség becses tudomására hozni van szerencsém, teljes tisztelettel maradok

Ürmény, 1898. június 10.

Schumacher Agoston.

Ugyanez alkalommal lovak, tehének, üszök és gazdasági eszközök is eladásra kerülnek.

Egyházi és egyleti zászlók

Kiténtetve: *Szeged 1876. — Székesfehérvár 1879. — Deis 1879. — Budapest 1885., 1896.*

Magyarország legrégebbi egyházi szerek és zászlók gyára

Oberbauer Alajos utóda

József főherceg és Klotild főhercegnasszony ő császári és királyi fenségeinek udvari szállítója

BUDAPEST, Váci-utca 14-ik szám.
Alapított 1863-ik évben.
Elismert megbízhatóság, pontos és szolid kiszolgálás.

Ajánlom dúsán felszerelt

egyházak és kápolnák berendezéséhez szükséges tárgyait

a legjutányosabb áron, a lehető legszebb kivitelben, nevezetesen:

= MISERUHA K A T, =

Pluviale, Dalmatika és Ornatusokat.
Egyházi és társulati tobogók.

Tűzoltók, iskolagyermek, Mária-társulati, ipartársulati, dalegyleti és temetkezési egy-
leti zászlókat.
Szent szobrokat, csillarokat, ciborium és kelyheket.
Fali és oltárgyertyatartók és oltárlámpákat.
Monstranciák, stációképek, oltárok, úr-koporsókat stb. stb.

Régi ruhák javítását, valamint kelyhek, ciborium, monstrancia, oltárlámpák és oltár-
gyertyatartók megezüstözését vagy megaranyozását elvállalom és olcsón készítem el.
Nagy választék arany, ezüst és selyemhímzésekben, valamint himzett egyházi ruhákban.
Képes árjegyzéket és költségvetést kívánatra bérmentve küldök. 3-52.

Műhímezés

STANDARD életbiztosító-társaság

Edinburghban (Angolhon).

Alapított 1825-ben.

Magyarországi fiók: Budapest, V., Fürdő-utca 4.

	Korona
Évi bevétel	27,500.000
Kiutalt nyereséyrészek	150,000.000
Vagyon	220,000.000
Halálesetek folytán kifizetve	450,000.000

A Standard kötvényeinek nevezetesebb előnyei:

Kétségtelen biztonság. Alacsony díjak. Szabad világkötvények. Kötvények érvényben tartása díjfizetések elmulasztásánál. Tőkésítés és előre megállapított visszaváltási érték. Megtámadhatatlanság. Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egy évi fennállás után. Szabad háborubiztosítás népfölkelők részére.

Díjtáblázatok kívánatra küldetnek.

Főügynökség Nyitrán: **KRAUSZ B. FIAI** Városház-tér 4.

Szőlőtrágya-kompozíciót

és szőlők alá való **mindennemű műtrágyá-**
kat elismert kitűnő minőségben ajánl

A „HUNGÁRIA”

műtrágya, kénsav és vegyi-ipar részvénytársaság

BUDAPEST, Váci-körút 21.

Részletes utasításokat kívánatra ingyen és bérmentve küld az igazgatóság.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.

KERESKEDELMI tanfolyam.

Tisztelettel van szerencsém a n. é. közönségnek becses tudomására hozni, hogy f. évi július hó elején

kereskedelmi tanfolyamot

nyitok, melyben naponkénti két órában az egyszerű és kettős könyvvitelt, számpírást, fogalmazást és kereskedelmi számtant fogom tanítani. A serdültebb ifjúságot két külön csoportban, nem szerint elválasztva, fogom oktatni. Midőn a n. é. közönségnek szíves figyelmét ezen tanfolyamra felhívom, kérem, hogy bővebb felvilágosításért bizalommal szíveskedjek hozzám fordulni.

Nyitrán, 1898. június 12-én.

Kiváló tisztelettel

Erdélyi Lipót,
okl. főelemi tanító.

HIRDETMÉNYEK

„Nyitramegyei Szemle”
részére

jutányos áron felvételnek a kiadóhivatalban,
Nyitrán, Papnevelde-utca 9. sz.

A női szépség

fentartására és emelésére a legkitűnőbb szer:

Cornélia-arckenőcs

(törvény által védve).

mely az arcnak úde, meglepően tiszta fiatalos színt kölcsönöz, a mit semmi más szerrel elérni nem lehet, kitűnő szer: májfoltok, szeplők, pattanások, pörösenések (mitesser), túlvörös arc és a bőr minden tisztatlansága ellen, a sárga vagy barna arebört vakító fehérré teszi.

Egy kis tégely ára 1 korona. — Egy nagy tégely ára 2 korona. — Ezen közkedvelt szer kapható:

LESZKOVÁ CZ MILETA

„KORONA” című gyógyszer-tárában
Ó-Verbászon (Bácska), 150.

Postai megrendeléseknél finom pouderek, szappanok és illatszerek hozzácsomagolásra ajánlatnak.

= Viszonteladók kerestetnek =

Főraktárak Budapest: Török József gyógyszer-tára
Király-utca 12. és dr. Egger Leo gyógyszer-tárában
Váci-körút 17. sz.